

FŐVÁROSI BÍRÓSÁG
BÜNTETŐ KOLLÉGIUMVEZETŐ
2006.El.II.B.31/46. szám

A közvetítői eljárás

A tájékoztatót azzal teszem közzé, hogy az az új jogintézménynek csak egy lehetséges értelmezését adja, és fenntartom annak lehetőségét, hogy a gyakorlat során az egyes jogszabályhelyek eltérő értelmezést kapjanak. A bizonytalanságot nyilvánvalóan az egyértelmű törvényi szabályozás hiánya és az is okozza, hogy nincs teljes összhang a Be. egyes rendelkezései és a külön törvény fogalmai között.

Az intézményt bevezető jogszabály indokolása sem ad eligazítást a tekintetben, hogy a jogalkotó mely eljárási formában képzelte alkalmazni, ezért a legnagyobb bizonytalanság az ún. külön eljárások esetére történő alkalmazásnál mutatható ki.

Amikor többfajta megoldás is lehetséges, érdemes úgy értelmezni a törvényt, hogy a közvetítői eljárás bevezetésének eredeti célja, azaz a sértetti igénykielégítés, az időben történő teljesítés, a bíróságok leterheltségének és költségigényének csökkentése megvalósuljon. Mindezek pedig a szűkebb értelmezést indokolják.

El kell kerülni, hogy a közvetítői eljárás kiterjesztő értelmezése egy újabb, az eljárás elhúzódsát és a költségek növekedését eredményező eljárási lehetőséggé váljék.

Függetlenül attól, hogy a törvény – nem utolsósorban nemzetközi kötelezettség alapján – a közvetítői eljárást a bírói szakra is lehetővé teszi, igazi jelentősége és célzott működési területe a vádirat benyújtása előtti szakasz.

Jogszabályok: Az 1998. évi XIX. törvénynek a közvetítői eljárást érintő rendelkezései (Be. 221/A. §, 224. §, 114/A. §, 215. §, 272. §, 459. §, 485/C. §)
Az 1978. évi IV. törvénynek (Btk.) 2006. évi LI. törvénnyel módosított 36. §-a, 107/A. §-a és 342. §-a
A 2006. évi CXXIII. törvény a büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről

A megsértett jogrend helyreállításában az elkövető és az áldozat közötti konfliktus kezelésének a történelem során eltérő módozatai voltak. A sértett közvetlen igényérvényesítését a büntetőjog területén az állam vette át. Az 1970-es években merült fel Nyugat-Európában illetve az angolszász jogrendszerű országokban az állami jogérvényesítés kritikájaként a mediáció gondolata.

Nils Christie bírálta a modern államokat, állítva, hogy a büntetőeljárásban mindkét fél áldozat, mivel a terheltet a büntetőeljárás stigmatizálja, a sértettből pedig tanú lesz, akinek nagyon kevés alakító szerepe van a rajta esett sérelem megtorlásában.

Az áldozatvédelem, a sértetti jogok kiterjesztése kötelező feladatként fogalmazódott meg az Európai Unió Tanácsának 2001. évi kerethatározatában (2001/220/IB.) illetve az Európai Unió Miniszteri Bizottságának ajánlásában is. A 2006. július 1-jén hatályba lépett Be.-módosítás tartalmazta a közvetítői eljárás büntetőeljárásra vonatkozó szabályait, valamint a tevékeny megbánást; a késleltetett hatálybalépés (2007. január 1.) a felkészülést szolgálta. Meg kellett alkotni a külön törvényt a büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről, és fel kellett készíteni a pártfogókat egy speciális képzés keretén belül a közvetítői feladat ellátására.

A sértetti jogok kiterjesztése a sértett kárigényének időben történő kielégítése mellett, és a terhelt és az áldozat közötti kiegyezés – annak eredményessége esetén – csökkentheti a bíróságok leterheltségét, segíthet az eljárások elhúzódásának megakadályozásában, és nem utolsósorban lefaraghatja az igazságszolgáltatás magas költségigényét, ideértve a büntetésvégrehajtás költségeit is.

A büntető igazságszolgáltatás illetve az ún. restoratív (helyreállító) igazságszolgáltatás közötti lényegi különbségek az alábbiak szerint írhatók le:

A büntető igazságszolgáltatásnál a bűncselekmény az állam elleni tettnek minősül, a terhelt bűnössége az eljárás központi kérdése, és az állam vonja felelősségre az elkövetőt. A cél a megtorlás.

A kárhelyreállító igazságszolgáltatásnál pedig a bűncselekményt a személyek közötti interperszonális konfliktusként fogják fel, az eljárás során az elkövető kötelezettségeit kell megállapítani, a tettes-áldozat közötti vita rendezésébe a közösség tagjai is bekapcsolódnak, és a cél az áldozat szükségleteinek kielégítése, az elkövető bevonása a helyreállításba.

A mediáció alapelvei:

- a felek önkéntessége
- a felek akaratának, méltóságának tiszteletben tartása
- titoktartás
- a mediáció során keletkezett okiratokat a büntetőeljárásban bizonyítékként nem lehet felhasználni

A közvetítői eljárást a büntetőügyben eljáró bíróság illetőleg ügyész székhelye szerint illetékes pártfogó felügyelői szolgálat közvetítői tevékenységet végző pártfogó felügyelője (2008. január 1. után a névjegyzéken szereplő ügyvédek is!) folytathatja le.

A sikeres közvetítői eljárás eredménye lehet:

a 3 évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő – a Be. 221/A. § (1) bekezdésében felsorolt – bűncselekménykategóriák esetében a büntethetőség megszűnése /Btk. 36. § (1) bekezdése/;

az 5 évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő cselekményeknél a büntetés korlátlan enyhítése a közvetítői eljárásra tartozó bűncselekmények esetében /Btk. 36. § (2) bekezdése/.

A tevékeny megbánás: a bűncselekménnyel okozott kár közvetítői eljárás keretében történő megtérítése vagy a bűncselekmény káros következményeinek egyéb módon történő jóvátétele a sértett részére.

Amennyiben a tevékeny megbánás büntethetőséget megszüntető okot jelent, akkor az eljárás megszüntetésére az ügyész is jogosult. Amikor a korlátlan enyhítés lehetősége merül fel, az ügyésznek minden esetben vádat kell emelnie, mert a korlátlan enyhítés lehetőségét a büntetés kiszabása során csak a bíróság érvényesítheti.

A gyakorlat során nyilván problémát fog okozni, ha a megalapozott gyanú tárgyában illetve a vádiratban szereplő kár (érték, vagyoni hátrány), valamint a vádlott teljesítési akarata illetve a sértett ezt elfogadó nyilatkozata jelenösen eltér egymástól. A közvetítői eljárás lényege éppen az, hogy nem az állam érvényesíti a büntetőigényét, hanem a közvetlen igényérvényesítést a sértettnek adja át. A sértett ezt elfogadja – és az esetek többségében miért is ne tenné, hiszen így van esélye, hogy viszonylag időben hozzájuthat az anyagi reparációhoz, mivel nem érdeke, hogy az évekig húzódó eljárás során esetleg a polgári jogi igényével majd a bíróság egyéb törvényre utasítsa –, és csak azért esik el a terhelti jóvátétel lehetőségétől, mert a felajánlott teljesítés nem felel meg a tevékeny megbánásban szereplő „bűncselekménnyel okozott kár” teljes összegének.

A mediáció eljárásjogi eszköze: a büntetőeljárás 6 hónapra történő felfüggesztése.

A vádirat benyújtása előtti szakaszban az ügyész hivatalból vagy a gyanúsított, védő illetve a sértett indítványára a feltételek fennállása esetén az ügyet közvetítői eljárásra utalhatja.

Amennyiben erre nyomozati szakban nem került sor, akkor a bíróság a fenti személyek indítványára az eljárás felfüggesztéséről dönthet.

(Függetlenül attól, hogy a védő is kezdeményezheti a jogszabály szerint a közvetítői eljárást, csak és kizárólag a sértett és a terhelt közötti egyetértés esetén jöhet szóba, ezért a védő esetében a határozattal szembeni önálló fellebbezési jog is kizárható.)

A közvetítői eljárásra a személy elleni (Btk. XII. fejezet I. és III. Cím), a közlekedési (Btk. XIII. fejezet) illetőleg a vagyon elleni (Btk. XVIII. fejezet) 5 évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmények miatt indult büntetőeljárásban kerülhet sor.

A közvetítői eljárás a büntetőeljárással párhuzamosan folyó *anyagi és eljárásjogi intézmény*.

Feltételei:

- a Btk. 36. § alapján az eljárás megszüntetésének vagy a büntetés korlátlan enyhítésének lehet helye
- a gyanúsított a nyomozás során beismerő vallomást tett, vállalja és képes a kár megtérítésére vagy az egyéb jóvátételre
- a gyanúsított és a sértett is hozzájárul a közvetítői eljárás lefolytatásához, valamint
- a bűncselekmény jellege, az elkövetés módja, a gyanúsított személye mellőzhetővé teszi a bírósági eljárás lefolytatását, vagy megalapozza a tevékeny megbánás miatti korlátlan enyhítési lehetőségét.

Mindezek *konjunktív feltételek*, de az utolsó a hatóság mérlegelési körébe tartozik, tehát az első három pontban lévő feltételek fennállása nem jelentheti a közvetítői eljárás automatikus alkalmazását.

További feltétel, hogy ne álljon fenn a Btk. 36. § (3) bekezdés a-d) pontjában felsorolt kizáró okok valamelyike: nem kerülhet sor tevékeny megbánás alapján a büntetőeljárás megszüntetésére, ha az elkövető

- többszörös vagy különös visszaeső
- a bűncselekményt bünszervezetben követte el
- a bűncselekmény halált okozott
- a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt, vagy a szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltése után, a végrehajtás befejezése előtt illetve próbára bocsátás vagy vádemelés elhalasztásának tartama alatt követte el.

A közvetítői eljárás célzott működési szakasza nyilvánvalóan a vádemelés előtti szakasz. Így teljesül a sértett kárigényének mielőbbi kielégítése, a bíróságok mentesítése, a költségkímélés. Erre utal, hogy a Be. 221/A. §-a „*a gyanúsított*” magatartásához köti a feltételek vizsgálatát, és a közvetítői eljárás szabályait a nyomozati szakra részletezve dolgozta ki a jogalkotó. A bírósági szakban már csak visszautal a korábbi szabályokra, és csak néhány eltérő rendelkezést kodifikált.

(Ebből a kodifikációs technikából kétfajta következtetésre is juthatunk, ha el akarjuk dönteni, hogy csupán a nyomozás során tett beismerő vallomás indíthatja-e el a közvetítői eljárás vizsgálatának lehetőségét, vagy a tárgyaláson tett beismerés is megalapozhatja a Be. 221/A. § (3) bekezdés b) pontjában írt feltételt.

Van olyan álláspont, amely a törvény szövegéből kiindulva csak a nyomozati beismerő vallomást tekinti ilyennek, míg egy másik értelmezés éppen amiatt, hogy a jogalkotó elmulasztotta a bírói szakra külön rendezni a közvetítői eljárás feltételeit, értelemszerűen a tárgyaláson történő beismerést is elfogadja.)

A közvetítői eljárásnak *a büntetőeljárás tartama alatt* van helye. Pozitív szabály nincs arra nézve, hogy a bírósági eljárás során ezt hogyan kell értelmezni, ellenben a közvetítői eljárás eljárásjogi eszközének, a felfüggesztés intézményének törvényi szabályozásából következtetést vonhatunk a jogalkotó szándékára. Ennek a gondolatsornak a végeredménye, hogy közvetítői eljárásnak *csupán az elsőfokú eljárásban, és azon belül is az elsőfokú érdemi határozat meghozatalát megelőző tanácsülésig* lehet helye.

Közvetítői eljárásnak a 2007. január 1-jén folyamatban lévő – és nem csupán a 2007. január 1. után érkezett – ügyekben van helye. Ez abból következik, hogy a közvetítői eljárás jogi természetét tekintve anyagi- és eljárásjogi intézmény, vonatkozik rá a Be. 11. § (1) bekezdése, illetve a Btk. 2. §-a is.

Mi a bíró feladata a 2007. január 1. után érkezett ügyekben?

Meg kell vizsgálni az ügy érkezésétől számított 60 napon belül, hogy lehet-e helye közvetítői eljárásnak, és a feltételek maradéktalan megvalósulása esetén – beleértve azt a bírói mérlegelést is, amely a Be. 221/A. § (3) d) pontjában szerepel – tájékoztatni kell a vádlottat, a védőt és a sértettet a közvetítői eljárás iránti indítvány megtételének a lehetőségéről és a közvetítői eljárás részletes következményeiről (Btk. 36. § és a közvetítői eljárás külön szabályainak a lényege, Be. 263. § (4) bekezdése). Erre, a 220/a-b-c-d számú értesítőlapokon

megküldendő tájékoztatásra sor kerülhet a vádirat kézbesítésével egyidejűleg, de attól függetlenül is, ha a vádkézbesítés már megtörtént.

A Be. 272. § (2) bekezdés b) pontja alapján 15 napos határidőt megállapítva, amennyiben az előbb felsoroltak a közvetítői eljárás lefolytatását indítványozzák, a bíróságnak előkészítő ülést kell tartania. Ebben az esetben a 272. § (3) bekezdése szerint jár el, értesíti az ügyészt, a vádlottat, védőt, sértettet megidézi. A tárgyalás előkészítése során a tárgyalás felfüggesztésére a Be. 266. § (3) bekezdés c) pontja alapján kerülhet sor.

A tárgyalás előkészítése után is sor kerülhet az eljárás felfüggesztésére a közvetítői eljárás lefolytatása érdekében, miután a Be. 275. § (1) bekezdése ekként rendelkezik.

Ha korábban nem történt meg, az eljárás a bírósági tárgyaláson is felfüggeszhető a Be. 266. § (3) bekezdés c) pontjában írt okból, a Be. 307. és 309. § (1) bekezdése alapján.

Itt fejeződik be a közvetítői eljárás lefolytatása érdekében tett bírói intézkedések lehetősége, és ebből vonjuk le azt a következtetést, hogy a fellebbviteli eljárások során erre már nem kerülhet sor.

(A Be. 359. § (3) bekezdésében már nem felfüggesztési ok ugyanis a Be. 266. § (3) bekezdés c) pontja, hanem csupán a 266. § (1) bekezdése. Ugyanez a szabály a harmadfokú eljárásban a Be. 390. § (4) bekezdésében szerepel.)

Véleményem szerint a bíróságnak olyan kötelezettsége nincs, hogy átvizsgálja a 2007. január 1. után folyamatban lévő összes ügyét az érkezésre való tekintet nélkül abból a szempontból, hogy van-e helye közvetítői eljárásnak, azonban köteles az ezekben az ügyekben beérkezett indítványok felől dönteni.

Tekintettel arra, hogy vádemelés előtti szakaszban az ügyész hivatalból és a felek indítványára is dönthet, az indítványozók fellebbezési lehetősége csupán az elutasítás esetén áll fenn.

A bírósági szakban hivatalból a közvetítői eljárás lefolytatása céljából történő felfüggesztésnek nincs helye, a vádlott, védő és a sértett indítványozhatja, az engedélyező döntéssel szemben az ügyésznek van fellebbezési jogosultsága. Az elutasítással szemben az indítványozók élhetnek fellebbezéssel. Bírói szakban az ügyész természetesen nem indítványozhatja a közvetítői eljárást.

Nem akadály a közvetítői eljárás bírói engedélyezésének, ha az ügyész a nyomozati szakban azt elutasította, az viszont igen, ha a nyomozati szakban engedélyezett közvetítői eljárás eredménytelennek bizonyult.

Abból, hogy a törvény csak egyszer engedélyezi az adott felek között az adott eljárásban a közvetítői eljárás lefolytatását következik, hogy az ügyésznek a vádiratban nyilatkoznia kell arról, hogy sor került-e ilyen eljárásra, és milyen eredménnyel zárult.

A törvényi feltételek fogalomértelmezése

A **beismerésnek** ténybeli és a bűnösségre is kiterjedő beismerésnek kell lennie. Ennek hiányában ugyanis nem beszélhetünk arról a fajta „bűnbánatról”, amelyet a terheltnek kellene tanúsítani ahhoz, hogy a kármegtérítésen felül méltó legyen arra, hogy a büntetőjogi

következményeket elkerülje, és hogy a sértett érezhesse, hogy az elkövető ily módon is szembesül az általa elkövetett bűncselekmény káros következményeivel.

Nem lenne helyes a kár megtérítésére egyszerűsíteni a tevékeny megbánást, mert az többet és mást jelent, túl azon, hogy mindezt nem a büntetőeljárás, hanem a közvetítói eljárás keretén belül kell elvégezni. Ahol ez a rendszer már régebb óta működik, ott nélkülözhetetlen elem, hogy az elkövető és az áldozat módot kap arra, hogy közvetlenül beszéljék meg a bűncselekménnyel okozott következményeket, a sértett igényét, elvárását, és ez nem mindig és nem csupán egy kártérítési összeg lehet. (Csak emlékeztetőül: még vitatott, hogy ez a beismerés csupán a nyomozati szakban vagy később is történhet.)

Az indítványtételi jog: úgy tűnik, hogy a gyanúsított, védő és a sértett is indítványozhatja, sőt, a bíróságnak ezeket kell értesíteni az indítványtételi lehetőségről, de a védő a terhelt nevében nem nyilatkozhat a jóvátételről, mert ez csak és kizárólag a sértett és a terhelt közötti „egyezségkötés” eredménye lehet.

A kártérítésre kötelezett és a kártérítés módja: A kérdés eldöntésénél szeretnék arra utalni, hogy ennek az eljárási intézménynek a kedvezményezettje mindenképp a sértett. A legfontosabb érdek a sértett igényének a kielégítése, és nem az, hogy a terhelt mentesüljön a büntetőjogi következmények alól, természetesen ez vele jár, de nem ez a cél. Ehhez képest elképzelhető, hogy a kárjótételben a terhelt oldalán más személy is beléphet, de a sértett felé mindenképp a terhelt irányából kell megjelennie a kártérítésnek, a kárenyhítésnek vagy az egyéb módon történő jóvátételnek, mert csak ezt lehet *tevékeny* megbánásnak tekinteni. Így például a közlekedési ügyekben a kötelező felelősségbiztosítás keretén belül történő kártérítés semmiképp sem alkalmas a tevékeny megbánás fogalomkörében büntethetőséget megszüntető okként történő értékelésre. Emellett a terheltnek még sok mindent kell tennie. Nem minősül ugyanis tevékeny megbánásnak, és az eljárás nem szüntethető meg, ha a kármegtérülésre nem a közvetítói eljárás keretén belül, annak eredményeként kerül sor.

A bűncselekmény jellege, az elkövetés módja és a gyanúsított személye: Ez az a fogalomkör, amely bírói mérlegelést igényel (természetesen korábban az ügyészét is), és alkalmas lehet arra, hogy az előző pontokban felsorolt feltételek fennállása mellett sem kerül sor az eljárás felfüggesztésére, a közvetítói eljárásra. Ezeknek a fogalmaknak előzetesen más értelmet tulajdonítani, mint ami le van írva, nem tudunk, de élni kell vele minden olyan esetben, amikor a büntető igazságszolgáltatási érdek feltétlenül meg kell hogy előzze a sértett kárigényének ily módon történő kielégítését. Amennyire lehet közvetítésnek helye pl. hozzátartozók között bizonyos esetekben, más esetekben ezt éppen hogy kizárja a nem teljesítés, megfélemlítés reális veszélye.

A feltételek vizsgálata: A bíró nyomozást nem folytathat annak megállapítása érdekében, hogy a terhelt ténylegesen milyen anyagi helyzetben van, és ezért képes-e a kárt megtéríteni, bár a közvetítói eljárás feltételeit természetesen vizsgálni kell. A teljesülés kockázatát azonban a terhelt viseli, az egyezkedésre ugyanis már a pártfogó felügyelete mellett kerül sor, a pártfogó feladata és felelőssége, hogy csak olyan megegyezést hagyjon jóvá, és tekintse eredményesen lezártnak az ügyet, amely mindkét fél érdekeit figyelembe veszi, de természetesen elsősorban a sértett jogos igénykielégítését szolgálja. Mint ahogy az óvadéknál sem vizsgáljuk, képes-e ténylegesen befizetni, ha befizette, szabadlábra kerül. Ezen analógia alapján a terhelt viselje annak kockázatát, ha félrevezette az ügyészt vagy a bíróságot.

Több bűncselekmény – több sértett, azonos sértett sérelmére több bűncselekmény: Kétféle álláspont van: az egyik szerint csak akkor van értelme közvetítói eljárásnak, ha a

vádiratban szereplő valamennyi cselekményre alkalmazható a közvetítői eljárás keretében történő tevékeny megbánás. (Arra már nem is térnék ki, hogy az egyik megszüntetést, a másik korlátlan enyhítést eredményezhetne.)

A másik álláspont szerint a tevékeny megbánás mint büntethetőséget megszüntető ok olyan erős, hogy annak minden körülmény között biztosítani kell a hatályosulását, tehát a vádlott cselekményeit egyenként kell vizsgálni, és ekként dönteni az elkülönítésről és az eljárás felfüggesztéséről.

Az előbbi mellett szól, hogy az egésznek akkor van értelme, ha magát a bírói eljárást elkerülheti a terhelt. Ha a cselekmények szétválasztása nyomozati szakban még meg is történhet, azonban a vádirat benyújtását követően a vádban szereplő cselekmények együtt adják ki a bírósági *ügyet*. A Be. alapján csak az *ügyek* elkülönítésére és egyesítésére kerülhet sor, de az nem történhet meg, hogy egy vádon belül egyes cselekményekre különítjük el az eljárást, mert erre nincs is eljárásjogi rendelkezés.

A másik álláspontot erősíti, hogy van két nagyon hasonló jogintézmény (a kábítószerrel visszaélés és a tartás elmulasztása körében), amely a terhelt jövőbeni teljesítésétől teszi függővé az eljárás megszüntetését, és ehhez eljárásjogi lehetőséget, a vád elhalasztását vagy az eljárás felfüggesztését rendeli a jogalkotó. Ha a vádban egyéb cselekmények is szerepelnek, az előbbiekre a terhelt vállalása esetén az eljárás felfüggesztése mellett a vádlott a bírói szakban is lehetőséget kap, vagyis a büntethetőséget megszüntető ok hatályosulását cselekmények szerinti elkülönítéssel is biztosítani kell. Az egyébként nem vitatható, hogy több sértett esetén a terheltnek minden egyes sértettel külön-külön kell megkötni azt az egyezséget, mely a tevékeny megbánás alapja lehet. Ha több vádlott követ el azonos sértett sérelmére egyébként a közvetítői eljárásra tartozó bűncselekményt, a vádlottaknak külön-külön kell megegyeznie a jóvátételben.

Az indítvány felőli döntés: Bírói szakban vagy az ügy érkezésétől számított legfeljebb 90 napon belül tartandó előkészítő ülésen, vagy ezt követően ülésen a közvetítői eljárást kezdeményező terhelt, vádlott védő illetve sértett meghallgatásával, amely történhet egyidőben, de lehetséges külön-külön is. Ha az indítványt tárgyaláson terjesztik elő, és valamennyi fél jelen van, akkor a döntés tárgyaláson születik meg. Ha valamelyikük nincs jelen, és a bíróság szerint a feltételek egyébként mind fennállnak, a tárgyalás elnapolása mellett a vádlott és a sértett meghallgatásával kell a felfüggesztésről dönteni.

A közvetítői tevékenységről szóló külön törvény és a Be.

Az ügyész illetve a bíró az eljárást felfüggesztő végzés kézbesítésével egyidejűleg a közvetítő rendelkezésére bocsátja azokat az iratokat, amelyek a közvetítői eljárás lefolytatásához szükségesek. Ezt a szükségességet a jogszabály nem határozza meg. Biztonságot jelent, hogy a közvetítőt titoktartási kötelezettség terheli, be kell tartani az adatvédelemre vonatkozó szabályokat, ugyanakkor minden olyan információt a pártfogó rendelkezésére kell bocsátani, amelyből megtudja, hogy mi az, ami mellett eredményesnek mondhatja a közvetítői eljárást.

Megtevesztő a 2006. évi CXXIII. törvény 6. §-a, amely a közvetítői eljárás megindításánál az ügyész esetében a közvetítői eljárásra *utalásról*, míg a bíróság esetében a *felfüggesztő végzésről* beszél. Ez a megtevesztő rendelkezés természetesen a Be.-ben is szerepel, amikor a Be. 221/A. §(3) bekezdése azt tartalmazza, hogy az ügyész legfeljebb 6 hónapi időtartamra az eljárást felfüggeszti és közvetítői eljárásra utalja. Ez utóbbi szóhasználat a bírósági eljárásban már nem szerepel, de tényleges különbséget az ügyészi-bírói határozatnál nem jelent.

A közvetítői megbeszélésről a közvetítő feljegyzést készít. A megállapodás akkor jön létre, amikor a sértett és a terhelt között a bűncselekménnyel okozott kár megtérítésében vagy a következményelhárításban azonos álláspont alakul ki. A közvetítő okiratot állít ki, ez közokiratnak minősül.

A közvetítői eljárás eredményes befejezését tartalmazó jelentés csak az adott büntetőeljárásban és az adott célra használható fel, a közvetítői eljárás keretében történt terhelti teljesítés nem zárja el a sértettet, hogy a fennmaradó és nem teljesült igényét egyéb jogi eszközök segítségével érvényesítse, de a pártfogó előtt tett megegyezés önmagában joghatás kiváltására nem alkalmas.

A közvetítői eljárás azon a napon fejeződik be, amikor a terhelt a sértettnek okozott kárt megtérítette vagy egyéb módon jóvátette, vagy a megállapodás teljesítését megkezdte, de akkor is, ha a sértett vagy a terhelt kéri a közvetítői eljárás befejezését, majd visszavonják a hozzájáruló nyilatkozatot, sőt akkor is, hogyha az első közvetítői megbeszéléstől számított 3 hónap eredménytelenül telik el. A közvetítői eljárás befejezését követő 15 napon belül a pártfogó jelentést készít, és azt megküldi a bíróságnak. Tartalmától függően kerülhet sor a felfüggesztett eljárás új számra iktatása mellett az eljárás folytatására vagy a büntethetőséget megszüntető okból történő megszüntetésre.

Ha a terhelt megkezdte a megállapodás teljesítését, és az például egy bizonyos időn keresztül fizetendő havi járadékösszeget jelent, akkor az ügyész megteheti, hogy az általános feltételek mellett a Be. 222. § (1) bekezdése alapján vádelhalasztással él 1 vagy 2 évi időtartamra. Bírói szakban a megkezdett teljesítés és a közvetítői eljárás eredményes befejezése mellett is lehetséges, hogy az adott időszak alatt nem fejeződik be a kár megtérítése. A Be. 287. § (1) bekezdése értelmében a bíróságnak lehetősége van a közvetítői eljárás eredményeként létrejött megállapodás teljessé tételére, és ennek érdekében a tárgyalást elnapolhatja.

Közvetítői eljárás a külön eljárásokban

A kérdés eldöntéséhez jogalkotói segítséget nem kaptunk. Amikor kísérletet teszünk a megválaszolására, vizsgáljuk az egyes külön eljárások jogi természetét, egyáltalán összefér-e azzal a közvetítői eljárás intézménye, más oldalról viszont arra is figyelemmel kell lenni, hogy ez az intézmény végül is milyen célt szolgál, mit vált fel, halmozódhatnak vagy ütközhetnek-e például az eljárás gyorsítását szolgáló és a büntetőeljárás megszüntetését eredményező eljárési lehetőségek.

A **tárgyalás mellőzésénél** nyilván egy olyan egyszerűsített forma van, amelynél az első menetben nem merül fel a bíró tájékoztatási kötelezettsége, legfeljebb ha a tárgyalás tartására irányuló kérelem okán az általános szabályok szerint folytatódik a büntetőeljárás.

A **bíróság elé állítás** egy olyan gyorsított eljárási forma, amelynél az ügyész döntése dominál, és köti a bíróságot.

A **lemondás a tárgyalásról** eleve feltételezi a beismerést, és az alacsonyabb büntetési tételekkel a terhelt egyébként is kedvezőbb helyzetbe kerül. Úgy érzem, hogy a kedvezmények halmozódása lenne, ha ebben az általa választott eljárási formában a terhelt még a mediációra is lehetőséget kapna. Törvényi kizáró ok azonban itt sincs.

A **távollétes tárgyalásnál** fel sem merül a mediáció lehetősége.

Ugyanakkor helye van a **fiatalkorúak elleni eljárásban** azzal, hogy a Btk. 107/A. § értelmében az általános szabályok között felsorolt bűncselekményeknél az 5 évi büntetési tétel a felső határ.

A **katonai eljárásban** is helye van a mediációnak, kivéve ha a vagyon elleni bűncselekményt a fegyveres testület sérelmére követik el.

A **magánvád és pótmagánvád** esetében törvényes kizáró ok természetesen nincs. Ugyanakkor megfontolást igényel, hogy a vádemelés lehetősége illetve a vádelejtés itt teljesen egyértelműen csak és kizárólag a sértett kezében van (pótmagánvádló, magánvádló). A magánvádas eljárásban egyfajta mediáció a személyes meghallgatás körében már létezik. Bár „teljesítésként” legfeljebb a bocsánatkérés szokott szerepelni, mert egyéb feltételt a vád elejtéséhez a magánvádló nem köthet. Hajlanék arra, hogy egy komoly költséggel járó közvetítői eljárást nem érdemes felajánlani a magánvádas ügyek szereplőinek, mert ha akarnak, bírósági felügyelet nélkül, egyéb módon is megegyezhetnek.

Budapest, 2007. április 17. napján

Dr. Frech Ágnes